

Миллий Тиклавиш

Ўзбекистон Миллий тиклавиш демократик партиясининг ҳафталик газетаси

1995 йил, 31 октябр

21-сон

ТИНЧЛИК ВА БАРҚАРОРЛИК ЙУЛИ

Шу кунларда бутун дунёда Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг 50 йиллиги кенг нишонланмоқда. Жаҳондаги энг нуфузли бу халқаро ташкилот 1945 йилнинг 24 октябрида ташкил топган эди. Маълумки, уша пайтда иккинчи жаҳон уруши тугаган, инсоният тарихида мисли қурилмаган йуришларни бошдан кечирган маҳал эди. Уруш туйғайли дээрли бутун Марказий ва Шарқий Европанинг халқ хўжалиги издан чиққан, шаҳарлар вайронга айланган, миллионлаб одамлар қурбон бўлган. Шундай шароитда пайдо бўлган бу ташкилот уш олдига ер юзида тинчлик урнатидек муқаддас вазифани қўймаслиги мумкин эмасди. Ва мана эллик йилдирки, шу йўлда фаолият курсатиб келмоқда.

Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг 50 йиллиги муносабати билан ташкилот қароргоҳи жойлашган Нью-Йорк шаҳрида юбилей сессияси бўлди. Унда 150дан ортқ давлат раҳбарлари иштирок этди. Анжунда БМТ бош қотиби Бутрос Голдиннинг тақлифига биноан мамлакатимиз Президентини Исроил Каримов ҳам қатнашди. Бу жуда фахрли, албатта. Чунки Президентимизнинг тақлиф этилиши яна бир қарра ёш узбек давлатининг дунёда тан олиншининг исботидир.

Сессияда Исроил Каримов нутқ сўзлади. У уш маърузасида фақатгина Ўзбекистон дарди эмас, балки бутун Марказий Осиё учун тааллуқли бўлган муаммоларга тўхтади. Афғонистондан ун етти йилдан буюн давом этаётган уруш, Тожикистон давлати ва муҳолифатдаги қучлар уртасидаги келишмовчиликлар давом этар экан, Марказий Осиёдаги ёш мустақил мамлакатлар хавфда яшагга мажбур. Бу жоҳарларни эса хайқаро ҳамжамиятнинг фаол аралашувисиз ечиб бўлмайди. Президентимиз дунёдаги барча давлат раҳбарларни диққатини шу нарсага қаратди. БМТ Боснияда қанчалик фаол ишлаётган бўлса, Афғонистон ва Тожикистонда ҳам шундай ишлаши керак.

Маълумки Орол фожияси туйғайли Марказий Осиёда номақбул экологик вазият вужудга келди. Бунинг олди олинмас экан, эрта-индин бу регионда яшаётган салкам эллик миллион аҳолининг ҳаёти хавф остида қолади. БМТ бу муаммони ҳал этишда анча ишларни амалга оширди. Лекин вазият ҳамжамият Орол фожиясига яна ҳам жиддийроқ эътибор беришини талаб этмоқда.

Утган эллик йилда жаҳонда жуда катта узғаришлар содир бўлди. 1945 йилда фашистлар Япония давлат сифатида бутунлай инкирозга ўт тузган эди. Бугун эса дунёни бу икки давлатсиз тасаввур этиш қийин. Замон ҳам БМТ Хавфсизлик Кенгашини кенгайтиришни талаб этмоқда. Исроил Каримов уш нутқда Германия ва Японияни Хавфсизлик Кенгашига аъзо қилиш тақлифини илгари сурди. Шунда ҳамжамият Хавфсизлик Кенгашининг обриси яна ҳам ошаҳатини таъкидлади.

Президент Исроил Каримовнинг БМТ сессиясида қатнашуви ва нутқ сўзлаши икки нуқта назардан жуда ҳам аҳамиятлидир. Биринчидан у Бирлашган Миллатлар Ташкилоти аъзоларини Марказий Осиёдаги бугунги иқтисодий, иқтисодий ва экологик ҳолат билан таништириб, бу муаммоларни ечишда барча давлатларни иштироки зарурлигини таъкидлаган бўлса, иккинчидан дунёга Ўзбекистон деган давлат борлигини, у мустақил сиеват юргизган ҳолда ўзи танла олган йўлдан дадил оидмлаётгани яна бир бор намойиш қилди.

Президентимиз Америка сарфари чоғида Оқ уйда бўлиб, АҚШ Вице-президенти Алберт Гор билан учрашди. Самимий суҳбат чоғида икки томонлама муносабатларни янада ривожлантириш, МДҲдаги бугунги вазият ҳамда Марказий Осиё минтақаси хавфсизлигига дахлдор масалалар муҳокама қилинди. Бу учрашув Ўзбекистон билан АҚШ уртасида қўп томонлама муносабатлар тарихида янги босқич бошланганидан дарак беради.

«МТ» чопари

ЖАҲОН СИЁСАТИДАГИ ЎРНИМИЗ

МАМЛАКАТИМИЗ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ ХАЛҚ ОЛДИДАГИ СЎЗИ ҚАЛБЛАРДА ВА ОНГЛАРДА АКС САДО БЕРМОҚДА

ЎЗ ЎРНИМИЗ, ЎЗ СИЁСАТИМИЗ, ЎЗ МАВҚЕЙИМИЗ

Мамлакатимиз Президентининг Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг юбилей сессиясидан қайтиб келгач, телевидение орқали бутун меҳнаткаш халқимизга қарата сўзлаган сўзи бугунги мустақил Ўзбекистоннинг жаҳонда олиб борадиган сиеватини лўнда, содда ва ҳар томонлама чиқиб, тушунтириб берди. Суз халқ, мамлакат ҳаётининг долзарб масалаларини қамраб олди. Ҳозирги замон жаҳон сиевати йўналишларини атрофича таҳлил этиб, уларга ўз баҳосини берди.

Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг юзлаб давлатлар раҳбарлари қатнашган, нутқ сўзлаган тантанали анжунанида ҳар бир давлат раҳбарининг сўзига беш дақиқадан вақт ажратилди. Бутун дунёнинг эътиборини тортадиган энг муҳим фикр-мулоҳазаларни ҳар бир давлат раҳбари шу беш дақиқа доирасида баён қилиши қатъий белгилаб қўйилган эди.

Албатта, беш дақиқа ичида фақат энг зарур фикрлар, муаммоларни тезис шаклидагина айтиб ўлгуриш мумкин. Президент шу қисқакгина сўзиде тарихан улкан миқёслардаги ҳодисаларни — Марказий Осиё, Урта Шарқ мамлакатларидаги сиевий, иқтисодий вазиятни катта жаҳон сиеватидеги узиға хос тенденциялар билан ҳамбарчас боғланган ҳолда баён қилди.

ТЕНГЛИК, АДОЛАТ НОТЕКИС СИЁСАТ БИЛАН ҚОВУШМАЙДИ

Тарихда жаҳонни тақсимлаб олишга қўп уринишлар бўлган. Европа мамлакатларининг ун олтинчи—ун еттинчи асрларда янги техника тараққийти майдонига чиқиси уларда империячилик майлларини гондга қучайтириб юборди. Техникавий қудратга эга бўлган давлатларнинг жаҳонни бўлиб олишга интилишлари босқинчиликларнинг энг хунуқ, энг манфур шакллари ва усулларини юзга чиқарди. Дунё ўшандан бери бир неча бор таланди, қайта таланди. Тарихан кичкина жойларда яшаган халқлар ҳаддан ташқари улкан ерларни эгаллаб олдилар. Ўз виждонларини тинчтиш учун эгаллаб, босиб, талаб олишларини турли баҳоналар билан оқлашга уриндилар, фантаничиликларни «тараққий этиб бориш» деганга ухшаш сохта сафоталар билан хаспшудилар. Ўзларини ун юз йил мобайнида шундай уйдирмаларига ишонтириб келдилар. Босиб олинган ерларда ҳам шундай «ишонтириш» сиеватини юргиздилар.

Шу манфур «тақсимлаб олиш» интилишлари, катта сиеватдаги қарқочлик, айниқса, ун тўққизинчи асрда қучайиб токи бизнинг бугунги кунларимизгача давом этиб келди. Айниқса, Шарқ мамлакатлари жуда оғир кунларни бошларидан кечирдилар. Улар қудратли империялар томонидан юз мартаба булинди, юз мартаба қайта чек ташланди, чегаралар чизилди. Узоқ тарихий давлатчилик аъналарига эга давлатларнинг тарихий ерлари улар заифлашиб қолганликлари боисидангина «миллатларнинг ўз тақдирларини ўзлари белгилаш» деган ниқоб сотида қайта тақсимлаб қилди. Уша тақсимлаш сиеватининг оқавалари собик Югославияда, Фаластин ва Исроилда, Покистон ва Ҳиндистонда, Чин-Мочинда, Урта Шарқ мамлакатларида ҳанузгача давом этиб келади. Бегуноларнинг қонларини тухади. Инсониятнинг юрагини тинимсиз оғрик ларзаларга солиб туради. Афғонистон, Тожикистон, Ичкария сингари мамлакатлардаги қулфатлар, бошбошоқликлар ҳам ўша «тақсимлаш» ишларининг узвий давоми.

Афғонистонда уруш ун етти йилдан буюн давом этади. Империя сўнгги бор «Ҳинд океанигача тақсимлаб олишга» ҳўп уриниб қурди. Эски Ленин-Сталин замонлари бўлганида бу эҳтимол

унинг қулидан келарди. Лекин у замонлар эскириб, чириб утган эди. Империячилик уйдирмалари, сафоталари, замонавий қиргин воситалари иш бермади. Миллиард-миллиард халқ маблаглари совурилган уруш шармандалик билан тугади. Қулфатда империя ҳам барҳам топди. Афғон халқи ҳар қарич турпогини жон-жаҳди билан ҳимоя қилди ва сақлаб қолди. Лекин нега ҳамон Афғонистонда уруш — энди узаро биродарқушлик уруши давом этмоқда. Мамлакат харобага айлантирилмоқда. Тобора қучқуватдан қолмоқда?

Президент Исроил Каримов шу оғир муаммога тўхталиб, унинг жуда нозик томонларини ута зийраклик билан таҳлил қилди.

Жаҳоннинг тараққий этган пулдор мамлакатларида давлат-мамлакат зерикиб қолишпти. Уларга лаззат ва кайфлиниш манбалари керак. Афғонистон эса шундай лаззат учоқларидан бири. У ерда шифобахш, кайф берувчи гиёҳлар усади. Қулай жүгрофий шароитлар мавжуд. Гиёҳ жуда қимбат туради. Унинг эвазига замонавий қурол-аслаҳалар ва яна...кайфу сафолари ҳаёт сотиб олиш мумкин. Қабилалар уртасидаги урушининг асосий сабаби шу. Бу уруш бошқа қучли давлатлар томонидан турли йўллар билан қиши билмас рағбатлантирилди, жаҳолат ва бешобшиқдан усталик билан фойда олинди. Қабилалар ва гуруҳлар қон тўқавердилар, бой мамлакатларга эса оғу оқиб бораверди.

НАТО бутун қучини Бўшнада мусулмонлар билан христианлар уртасидаги биродарқушлик урушини олдини олишга, унга барҳам беришга ташламоқда. АҚШ ва Европанинг энг қудратли давлатлари ўз салоҳиятларини Исроил ва Фаластин, Исроил ва бошқа Араб мамлакатлари уртасидаги жоҳарларни ечишга сарфламоқда.

Шундай бўлгани ҳолда нега улар Афғонистондаги қиргинларга бефарқдай қараб томоша қилиб қирибдилар? Бу уруш, бу қиргин Афғонистоннинг «ички иши» бўлгани учунми?

Асло ундай эмас. Афғонистондаги «ички уруш» бутун Урта Шарқ мамлакатларидаги аҳвол-вазиятни танг қилиб турибди. Эрон, Ироқ, Афғонистон, Марказий Осиёнинг Янги Мустақил Давлатлари, Ҳиндистон, Покистон уртасидаги тарихий шакланган борди-қелдилар, биродарлик, қондош-қариндошлик муносабатлари ута заифлашган. Тараққий ҳам шунга яраша. Буларга бу мамлакатларда қанчалар қудрат бор, талантли халқлар бор, ҳали очилмаган буюкдан буюк имкониятлар бор. Мана шу улуг тараққий имконияти доим орқага суриб ташланмоқда. Бунга дам афғон уруши, дам Эрон — Ироқ уруши, дам Ироқ — Қувейт жоҳариси, Исроил, Сурия, Ливан, Фаластин, Ливия воқеалари сабаб бўлмоқда.

Бу юксак маданиятли давлатларга Ўзбекистон жуда қадим тарихий муносабатлар билан ҳамбарчас боғланган. Узаро урушлар шу муносабатларнинг гуллаб-яшнаб, равнақ олиб кетишига ҳаддан ташқари тусқинлик қилмоқда.

Лекин барибир замон узгарди. Бу мамлакатларнинг тараққий йулларидан ҳар қандай тусқинлар олиб ташланди. Яқин замонларда бу мамлакатлар учун чин тараққий этиб боришларини.

Президент ўз халқи билан бирга ана шундай мислсиз тараққий этиб оруз қилмоқда. Чунки бунда бирга ушчи, бирга гуллаш принципи тарихан амал этади.

МУСТАҚИЛЛИК ЗАИФЛИКНИ КЎТАРМАЙДИ

Ҳа, мустақиллик оғажлик, ирдасизлик, ландаворлик билан ҳеч қачон чиқисолмайди. Бу салбий ҳодисалар урчинган ерда халқ учун озодлик, мустақиллик йўқ. Бу — тараққий этиб боришнинг қучунияти.

ДАВР ВА ЁШЛАР

Юртимизнинг келажакги ёшлар қулида. Улар мустақил ҳаётимиз, меҳнатимиз давомчиларидир. Афсуски ҳозирги бозор иқтисодига ўтиш даврида айрим ёшлар узининг энг қимматли вақтин бехуда сарфламоқдалар. Буни ўз вақтида англаб етган Республикаимиз Ёшлар Иттифоқи бир неча тадбирларни амалга ошира бошлади, жумладан, ишбилармон ёшларнинг тажрибаларини ошириш мақсадида Буюк Британия, Хитой, Туркия каби хоржий давлатлар ишбилармон ёшлари билан яқиндан алоқа урнатдилар. Фикримизни далили сифатида Иттифонинг Венесуэ-

ланинг «КОДАК» фирмаси билан олиб борилаётган ишчан алоқаларни айтишимиз мумкин. Ҳозир шахримизнинг айрим туманларида ушбу фирманинг қўшма шахобчалари мавжуд, эндиликда бу шахобчаларни вилоятларда ҳам очиб режалаштирилмоқда.

Иттифонинг яна бир самарали ишларидан бири улуг бобомиз моҳир саркарда, фан ва маданият ҳомийси Амир Темурнинг 660 йиллиги олдида Соҳибқирон утган йўллар бўйлаб илмий экспедиция ташкил этилишидир. Ушбу экспедиция аъзолари Марказий Осиё бўйлаб бобокалонимиз босиб утган йўлларни урганиб бундан олган таассуротларини видео-

МИНИАТЮРА УСТАСИ

ЎЗБЕКИСТОН ХАЛҚ АРТИСТИ ЭРҒАШ КАРИМОВ 60 ЁШДА

Ролнинг катта-кичиги бўлмайди. Бу қўп қайтарилган гап, лекин ҳақиқат. Актер бир ур энг яхши писаларнинг бош

ролларини уйнаши мумкин, аммо у иқтидорли, талантли бўлмаса эл назарига тўшмайди, овасиз театр эшигидан ташқарига чиқмай қолаверарди.

Эрғаш Каримов театр актёри эмас. Эсини тангандан буюн Ўзбекистон телевидениесида меҳнат қилиб келади. У Отелло ролини ҳам, Эдип ролини ҳам ижро этмаган. Саҳнага Ромео ҳам, Мажнун ҳам бўлиб чиқмаган. Шундай бўлса да уни бутун Марказий Осиёда танишди, севишди, ҳурмат қилишди. Бунинг боиси у миниатюраустаси. Ўзбекистон телевидениесида миниатюралар театрининг пайдо бўлиши ҳам Эрғаш Каримов номи билан боғлиқ. У эҳронда ёш, ун дақиқа қуринади холос, аммо томошабин хотирасида узоқ сақланиб қолади. У ижро этган кичик-кичик ролларни одамлар ед билишди, унинг гапларини қайтариб юришди. Актернинг бахти шу бўлса керак.

филм тасмасига туширишни режалаштирди. Бундан ташқари Ёшлар Соҳибқирон таваллуд топган Шахрисабз шаҳрида «Туркистон Ёшлари» номи саҳналаштирилган сайил ўтказиш устида иш олиб бормоқдалар.

Венгрия ва АҚШ давлатларида ишлаб чиқарилган до-рилар сотилмоқда. Халқимизга зарур бўлган препаратларнинг анча арзонлиги кишини қувонтиради.

АМЕРИКАДАН ИНСОНПАРВАРЛИК ЁРДАМИ

Утган ҳафтанинг иккинчи ярмида Америкадан Тошкентга инсонпарварлик юки ортилган самолёт келиб қўнди. Ушбу дори-дармонларнинг умумий миқдори 5 миллион америка долларини ташкил этади. Бу дори-дармонлар ичида ёш болаларни эмлаш

учун зарур бўлган вакциналар бор. 1991 йилдан буюн Америка ҳукумати Ўзбекистонга туртинчи марта ёрдам қулини чўзмоқда. Хайрият дастури иштирокчиларидан бири шундай деди: «Биз ёш болалар ва усмирлар учун дори-дармонлар олиб келдик. Бу ишда Америкадаги йирик фармацевтлар ва Америка ҳукумати катта ёрдам курсатди. Мақсадимиз сизнинг республикангиздек ёш давлатларни оёққа туришда ёрдам беришдан иборатдир».

Х. КУТБИДДИНОВ

ТАДБИРКОРГА КЕНГ ЙЎЛ

Маълумки, ҳукуматимизнинг тадбиркорларни қўллаб-қувватлаш, уларга имконият яратиб бериш тўғрисидаги қарорлари ҳозирги кунда изчиллик билан амалга оширилмоқда. Президентимизнинг 1994 йил 21 январдаги, 16 декабрдаги тадбиркорлар билан бўлган учрашувлари, айниқса 1995 йил 5 январдаги хусусий тадбиркорликда ташаббус курсатиш ва уни рағбатлантириш тўғрисидаги фармонлари туманимиз тадбиркорларини янада қувонтирди.

Ҳозирги иқтисодий қийинчилик даврида истеъмол бозорини тулдиришда туманимиз тадбиркорлари олиб бораётган ишлар диққатга лойиқ. Улар томонидан халқ истеъмол моллари ишлаб чиқариш, аҳолига турли хизмат курсатиш ҳажми кундан кунга яхшиланмоқда. Вазирлар Маҳкамасининг 1992 йил 443 сонли қарорига мувофиқ туманда маҳаллий саноат, савдо, маиший хизмат тармоқлари давлат тасарруфидан чиқарилиб, 12 та акционерлик, 17 та жамоа ва бошқа шакллардаги корхоналарга айлантирилди. Бу корхоналарда меҳнатга муносабат, мулкка ағалик қилиш ҳисси узгарди. Туманимиз аҳоли газвум жойларидан 138 дан ортқ фирма кичик корхоналари ва ширкатларга, офис, дўкон ҳамда турли мақсулоти ишлаб чиқариш шехлари қуриш учун ер ажратиб берилди.

Қўқат бозори атрофи, Дустлик шўқ қучиси ва Терешкова қучаларининг икки томонида савдо расталари жойлашди. Ҳозирги кунга келиб, 264 та хусусий, кичик корхона ва фирма, 60 та кичик давлат корхоналари, 22 та ширкатлар, 40 та масъулияти чекланган, 12 та хиссадорлик, 17 та жамоа дўконлари 5 та қўшма корхона ҳамда

5 та фермер хўжалиги туманимизда фаолият курсатиб келмоқда. Уларда 2992 киши меҳнат қилмоқда. Туманда мини-комплект, мини завод, микро ноновойхоналар қуриш ишлари жадал олиб боришмоқда.

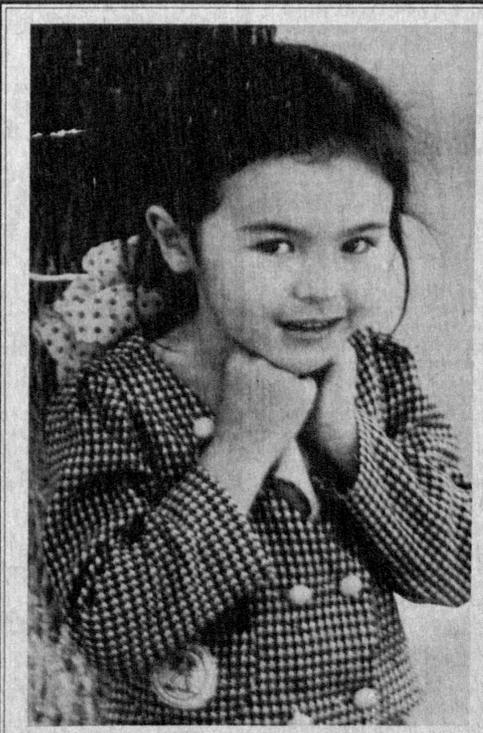
Қўқат бозори худудида «Дока-хлеб» дўкони 40 кунда қуриб битказилиб, Германиянинг «Винклер» линиси урнатилди. Бу линия кунтига 100 килограмм ун элаб, ўзи қориб, ўзи ростлаб ҳар соатда 120 килограмм нон мақсулоти ишлаб чиқариш қувватига эга. Бу эса туман аҳолисининг 65-70 фоизини нон ва нон мақсулотлари билан таъминлаш имкониятини беради.

Бундай мини завод, мини ишлаб чиқариш корхоналари тумандаги Абдул-Ғайз, Машхур, Муслимабону ва бошқа хусусий фирмаларда ҳам мавжуд.

Тумандаги «Мустақиллик-О» супермаркет дўкони ва «Гулшан» хусусий фирмаси Республика ташқи иқтисодий алоқалар вазирлиги рўйхатидан ўтган, Туркиянинг «Титос», Покистон ва Италиянинг «Италси» фирмалари билан шартнома асосида иш ташкил қилинди ва сўмини эркин муомаладага валютага айирбошлаш ҳуқуқини берувчи патент олинди.

Туманда тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланувчи хусусий, жамоа, кичик корхоналар, ширкат ва фирмалар фаолияти йил давомида урганиб борилмоқда ва уларга доимо амалий ёрдам берилмоқда. Бу эса тадбиркорликнинг кенг ривожланишига замин бўлмоқда.

Б. АЗИЗОВ, Наманган шаҳар, Совет тумани ҳокими ўринбосари

«МИЛЛИЙ ТИКЛАНИШ»га обуна бўлинг!

Обуна нархи фуқаролар учун: бир йилга — 130 сўм олти ойга — 65 сўм фуқаролар учун нашр индекси — 64618 КОРХОНА ВА ТАШКИЛОТЛАР УЧУН: БИР ЙИЛГА — 156 сўм ЯРИМ ЙИЛГА — 78 сўм Корхона ва ташкилотлар учун нашр индекси — 64619

НАФИС САЊЪАТ ЛИЦЕЙИДА

26-28 октябр кунлари Алишер Навоий номидаги республика Нафис санъат лицейида Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги томонидан уюштирилган ёш қаламқашларнинг «Ўзбекистон — Ватаним» мавзуда мушоара бўлиб ўтди. Унда юртимизнинг 42 нафар ёшлари қатнашди. Дастур бўйича биринчи кун республикамизнинг турли вилоятларидан келган ижодкор ёшлар Алишер Навоий номидаги Адабиёт музейига савҳат қилишди.

27 октябр кунини очилган қаламқаш ўқувчилар мушоарасида Ўзбекистон халқ таълими вазири Жўра Йўлдошев, атоқли шоир Абдулла Орипов, халқ эваз-Кечада лицей ўқувчиси Шоди Отамуродов, фарғоналик Азизбек Турдиевларнинг чиқушлари қўлчиликка манзар бўлди. Урашув якунида бир неча ёшларга нодир китоблар совға қилинди.

— Мушоара мен умид қилганимдан ҳам қизқарлироқ бўлди, — дейди ёш қаламқаш Нарзижа Кенжаева. — Олган тасвуротларимиз кунгилларга завқ бағишлади, турли вилоятлардан дўстлар орттирдик.

Б. ПИРНАФАСОВ

ШАЙХ СЎФИ ОЛЛОЁР — ШОИР ВА МЕЪМОР

Тарихий манбалар Темурбекнинг ун икки минг кишилик қўшини жангга мана бундай тартибда қиришни курсатади. Мухолифати лашкар билан дастлабки тўқнашувни раведка вазибалари билан машғул бўлган энгил суворийлар, яъни қараул бошлаб берган. Шундан сунг унғ ва чап қанот илгор қисмлари — барангар ҳиравули ва жувангар ҳиравули мададида асосий илгор қисм — манглай жангга қадам қўйган. Манглай ортидан барангар ҳамда жувангарнинг қолган икки бўлаги, яъни чапавул ва шақавул пешма-пеш ҳаракат қилган. Мабодо ушбу куч душманни мағлуб этишга қўшма қилмаса, у ҳолда бош кўмондон — амирул-умаро бошчилигидаги етакчи кучлар — қул ҳал қилувчи ҳужумга ташланган.

«Темур тузуқлари» ва бошқа тарихга оид асарларда Темурбек армияси қатнашган шафқатсиз жангларнинг тактик бориши манзараси куйидагича тасвирланади.

Қўшин маркази 40 булук-полка тақсимланган ва бевоисита соҳибқирон кўмондонлигида бўлган. Ушбу булуқларнинг сара-

қилмасди ва бирор қимса томонидан «у билмасдан шундай (иш) қилиб қуйди», — дейилмасди. Бу гўё бузилмас (қатъий) қондоа емирилмас (мустаҳкам) бино эди».

Кўп ҳолларда соҳибқирон обод ва қуркам, маданияти гулбардаб яшанган, маъмур шаҳар ва кентларни, вилоятларни горақ қилишдан узини тияр, у ерлардаги муборак қабристонлар, машоий ва ақобирларни зиёрат қилар эди. Унинг бундай феълу хуйидан бохабар бўлган юрт арконлари унга пешвоз чиқиб, пешкашлар қилиб, ўз халқига омонлик тилар эди. Икки орада сулҳ тузилиб, Темурбек қўшини илгариллаб кетар эди.

Соҳибқирон жангларда мардик ва қаҳрамонлик намуналари кўрсатган ҳар қандай рақибни хурмат қилар, жангчиларини ундан урناق олишга ундар эди. Бунга тарих шоҳид.

Эрондаги Кермон вилояти ҳукмдори Султон Аҳмадга қарашли Алинжақ номи қалъа бошлиги Алтун қул остидаги уч юз чоғлик кишиси билан Темурбекка қаттиқ қаршилик курсатади. Соҳибқироннинг саркардаларидан Темур Кутлуғ Алтун томонидан қилинган шабуҳун-тунги ҳужум пайтида улдирилади. Вақти-вақти билан қалъадан ташқари чиқиб Темурбек аскарлари устига қилинган ҳуружлар мовароуннахрликларни танг ахволга солиб қўяди.

Ибн Арабшоҳнинг таъкидлашича, Темурбек қалъани ун икки йиллик қамалдан сунг фатҳ этади. Навбатдаги горақларнинг биридан қайтган Алтун қалъа дарвозасининг узи учун беркитиб қўйилганлигини қўради. Булак бошпаноҳи бўлмаган Алтун тақдирга тан бериб Темурбек ҳукми остида турган, ҳозирги Эрон Озарбойжонига таалуқли Маранд шаҳри томон ноилж йўл олади.

Алтуннинг қурол-яроғсиз ва аскарсиз ёлғиз узи келганлигидан воқиф бўлган Маранд доруғаси дарҳол унинг бошини танидан жудо қилади. Бу ноҳуш воқеадан изтиробга тушган соҳибқирон афсус-надоматлар чекади. Сунгра ўз яқин кишиларидан бирини Марандга юбориб, Алтун жонига қасд қилган доруғанинг мол-мулкни мусодара қилади ва унинг узини қатл этишга буйруқ беради.

Соҳибқирон бирор ҳисор, шаҳар ёки вилоятни қанча вақт ичда забт этиш мумкинлигини олдиндан яхшилаб ҳисоблаб чиқар ва саркардалардан белгиланган муддатда ҳарбий ҳаракатларни ниҳоясига етказишни қатъий талаб қилар эди.

Ибн Арабшоҳнинг ҳикоя қилишига қўра 1400 йилнинг 9 августиде Темурбек улкан черик билан Сивосга етиб келади. Тарихчиларнинг ёзишича, Сивос Туркиянинг ажайиб ва чиройли шаҳарларидан бири бўлиб гоғат гузал манзилда жойлашган эди. Шаҳар мустаҳкам қўрғон, маҳобатли иморатлари, тарихий обидалари, қўрқам мақбаралари билан маълум ва машҳур эди. Ҳавоси мўлтандил, суви зилол, халқи ута ҳимматли ҳамда ҳамиятли бўлиб, одамшанавандлик, тақаллуф, тавозеъ ва иззат-хурмат қондаларида етуку баркамол эди. Сивос Қора денгиз ва Арманистонга туташ бўлиб унга Туркия султони Боязид I Илдиримининг тунгич угли Сулаймон ҳоким эди. Сивоснинг осонгина таълим бўлмаслигини пайқаган Темурбек шаҳарни ун саккиз кунлик муҳосарадан сунг фатҳ этишга аҳд қилганлигини баён этади. Ҳақиқатдан ҳам Сивос ун саккиз кун давом этган жангу жадалдан сунг 1400 йилнинг 26 августиде забт этилади.

Темурбек ўз тасарруфига олмоқчи бўлган улус ёки юртинг ҳукмдорларига, лашкарбошиларига мактуб ва элчилар йўллаб унинг амрларига буйин эгиб, муқотала ва муқобиласиз Суюротамилшхон (1370-1388) ҳамда Маҳмудхон (1388-1402) ёки Соҳибқирон Темурбек қўрагон исми билан хутба ўқитиш, шу тартиб расмга қўра пул зарб қилиш, тобе ва итаодта бўлиш, у ўтказабтган сийосатни сўзсиз тан олиш каби талабларни қўра эди. Қўйилган шартларга майиллик курсатганларни хурматлар, уларга иззат-иқромлар курсатар, совға-саломлар тортиқ қилар, халқига омонлик берад эди.

Темурбекнинг талабларини назар-писанд қилмай, у юборган элчиларни қатл этишга ботинган баъзи жойларнинг раҳбарлари аёвсиз жазоланар, мамлакатни горагга дучор қилинар эди. 1400 йилнинг сентябр-октябр ойларида Ҳалабга етиб келган Шом ҳокими Сайди Судун Темурбек жунатган, юқорида қайд этилган мазмунга яқин фармонни қўраги илмай, дипломатия қондаларини оёқ ости қилиб, мактуб келтирган элчига ҳамла қилади ва унинг бошини кесади. Элчининг ноҳақ қўрбон қилиниши соҳибқирон газабини қўзғайди ва Ҳалаб аҳлининг қирғин-барот қилинишига олиб келади.

Одатга биноан галаба ҳақидаги фатҳномалар мамлакатнинг ҳар бир чекасига томон чопларор орқали етказилган. Бу ҳуқуқон фатҳовозаси рубий масқуннинг барча улқаю вилоятларига тарқалган, хутба ва пул зарби соҳибқирон номи ва лақаби билан шарафли қилинган.

Юрушдан фатҳу зафар қўчиб қайтган музаффар қўшин Мовароуннахр халқи томонидан жуда катта хурсандчилик, шоду хуррамлик ва тантаналар билан қарши олинган. Соқчи соқчи, пешкашлар келтириш шартни амалга оширилган. Олий бош кўмондоннинг шаънига ҳамду санолар, саломатлигига шўқлар айтилиб, муҳтожларга хайру садақалар улашилган. Доруслалтана Самарқандда бир неча кун мобайнида дастурхонлар ёзилиб, тую шодийналар авжига чиққан. Хосу омга тўқфалар қилинган, ошлар тортилган.

Хамидулла ДАДАБОВ

ТЕМУРБЕКНИНГ ҲАРБИЙ МАҲОРАТИ Тўртинчи мақола

ланган аскарлардан ташкил этилган ун икки булуки сафнинг биринчи қаторида қолган 28 булуки эса иккинчи ва учинчи қаторларида жойлашган. Қирқ булукнинг унғ тарафи олдида Темурбек уғуллари ҳамда набиралари қисмлари, сул тарафи олдида эса олий бош кўмондон қариндошлари ва иттифоқчилари қисмлари саф тортиган. Бу қисмлар қўшинга истаган пайтда қўмақ беришга шай турган. Иккинчи қаторнинг барангариде олти булук ўз илгори — ҳиравул билан урин олган. Айни шунча булук ва ҳиравулга жувангар ҳам эгалик қилган.

Иккинчи қатор барангари ва жувангари олдида юқоридаги тартибда биринчи қатор қисмлари жойлашган. Биринчи қатор олдида бош илгор — қиравули бузург ёки манглай ҳаракат қилган. Энгил суворийлардан иборат икки булук — қараул қўшинни қўққисдан бўладиган ҳамладан сақлаш, душман кучларининг ҳаракатини кузатиш билан банд бўлган.

Мухолиф лашкарда қочиб белгилари ва мағлубият аломати зоҳир бўлиб қолган, ун таъқиб этиш учун чапдаст суворийлардан тузилган қўвғунчи тайин қилинган. Қўвғинчилар шикаст топганларга шундай шиддат билан ҳамла қилганки, душман отликлариде от суришга мажол, пиёдалар учун қочибга паноҳ қолмаган.

Қалъа ёки қўрғонга чекиниб, мустаҳкам-ланишга улгирган ганим муҳосара қилинган.

Қалъа деворлари яқинида манжаниқлар қўрилиб, галтаклар устига ўрнатилган арродалар тикланиб, қамалдагиларга қарата ҳар тарафдан тошлар иргитилган, Раъдлар ишга солинган. Борунлар остидан нақблар қавланган. Деворларда очилган раҳналар орқали аскарлар селдай ичкарига ёпирилиб қира бошлаган. Қалъага чор тарафдан мўр-малаҳдай ёпирилиб келаётган аскарлар қамал аҳли томонидан отилаётган ўқ, найза, тош баъзан ёнаётган моддалардан сақланиш учун бошларига қалқон ёки тура тутиб, деворларга қўйилган шотулар, ё бўлмаса ташланган каманд ва халқалар ёрдамида юқорига кутарилган.

Темурбек Дамашқ шаҳри яқинидаги бир қалъани қамал қилади. Қалъа мустаҳкам бўлиб, у узок муддатли мудофаа учун зарур қурол-яроғ, озиқ-овқат, ем-хашак билан таъминланган, мудофаачиларга Яздар номи саркарда бошчилик қилар эди. Аввалига соҳибқирон бу қалъага унча эътибор бермайдди. Бошқа зарурроқ юмушлар, яъни Дамашқ шаҳри аҳлидан берилган омонлик учун туланадиган товоон-мол-дунё, от-улов, жория ва хизматкорлар йиғиш билан машғул бўлади. Ушбу иш дундирилган, Темурбек юқорида зикр қилинган қалъа сари юзланади. Қалъа банд, бурж ва борунлари мустаҳкам эди. Ун бир ҳамла билан қўла қиритиш мумкин эмаслигини сезган соҳибқирон муҳосара қурол-яроғларини ҳозирлашни амр қилади. Жаҳонгир ишни қалъа деворлари ёнида ундан бандан бўладиган тўпрук уюми — сарқуб тиклашдан бошлайди. Минглаб черик аҳли амир Жаҳоншоҳ раҳбарлигида теварак атрофдан ўтин, ёғоч, шох-шабба тўплаб, устидан тош ва тўпрук туқиб, сарқуб барпо этади. Қад ростлаган сарқубга кутарилган теурий аскарлар қалъа ичиде турганлар устига турли қуроллардан ўт ёғдиради. Қалъа рўпарасига ўрнатилган манжаниқлардан иргитилган тошлар билан деворлардан раҳналар очилади, унинг остидан нақб — ер ости йўллари қазилиб, борунларга илгалар ташланади, зич қўйилган нарвонлардан жангчилар қўрғонга ёпирилади. Бундай зўр ҳужумни қўтаман мудофаачилар сафиде саросима бошланади ва уллар қаршилик курсатиш бейфойдалигини англаб етгаҳ, муҳосаранинг йиғирма тўққизинчи кунде Темурбекдан омонлик тилаб унга қалъани топширади.

Темурбек қўшини забт этилган қалъа, шаҳар ва вилоятларни узбошимчилик билан горақ қилиш ҳуқуқидан бутунлай маҳрум эди. Ибн Арабшоҳнинг ёзишича, агарда бирор шахс, соҳибқиронга «ота ёки бола ўрнида бўлса ҳам, ёки заррача бўлса ҳам ноҳақлик курсатса, ёки нақбу-горақ тўғрисида сўз оқса, зинҳор унинг мол-мулкни қони (беҳудага) оқизилар, унинг хурмати ва ҳарамни тақҳир қилинар эди. На надомат, на шафот тилаш унга нажот қилмас, аҳли ва хизматкорлари унга наф

қилмасди ва бирор қимса томонидан «у билмасдан шундай (иш) қилиб қуйди», — дейилмасди. Бу гўё бузилмас (қатъий) қондоа емирилмас (мустаҳкам) бино эди».

Кўп ҳолларда соҳибқирон обод ва қуркам, маданияти гулбардаб яшанган, маъмур шаҳар ва кентларни, вилоятларни горақ қилишдан узини тияр, у ерлардаги муборак қабристонлар, машоий ва ақобирларни зиёрат қилар эди. Унинг бундай феълу хуйидан бохабар бўлган юрт арконлари унга пешвоз чиқиб, пешкашлар қилиб, ўз халқига омонлик тилар эди. Икки орада сулҳ тузилиб, Темурбек қўшини илгариллаб кетар эди.

Соҳибқирон жангларда мардик ва қаҳрамонлик намуналари кўрсатган ҳар қандай рақибни хурмат қилар, жангчиларини ундан урناق олишга ундар эди. Бунга тарих шоҳид.

Эрондаги Кермон вилояти ҳукмдори Султон Аҳмадга қарашли Алинжақ номи қалъа бошлиги Алтун қул остидаги уч юз чоғлик кишиси билан Темурбекка қаттиқ қаршилик курсатади. Соҳибқироннинг саркардаларидан Темур Кутлуғ Алтун томонидан қилинган шабуҳун-тунги ҳужум пайтида улдирилади. Вақти-вақти билан қалъадан ташқари чиқиб Темурбек аскарлари устига қилинган ҳуружлар мовароуннахрликларни танг ахволга солиб қўяди.

Ибн Арабшоҳнинг таъкидлашича, Темурбек қалъани ун икки йиллик қамалдан сунг фатҳ этади. Навбатдаги горақларнинг биридан қайтган Алтун қалъа дарвозасининг узи учун беркитиб қўйилганлигини қўради. Булак бошпаноҳи бўлмаган Алтун тақдирга тан бериб Темурбек ҳукми остида турган, ҳозирги Эрон Озарбойжонига таалуқли Маранд шаҳри томон ноилж йўл олади.

Алтуннинг қурол-яроғсиз ва аскарсиз ёлғиз узи келганлигидан воқиф бўлган Маранд доруғаси дарҳол унинг бошини танидан жудо қилади. Бу ноҳуш воқеадан изтиробга тушган соҳибқирон афсус-надоматлар чекади. Сунгра ўз яқин кишиларидан бирини Марандга юбориб, Алтун жонига қасд қилган доруғанинг мол-мулкни мусодара қилади ва унинг узини қатл этишга буйруқ беради.

Соҳибқирон бирор ҳисор, шаҳар ёки вилоятни қанча вақт ичда забт этиш мумкинлигини олдиндан яхшилаб ҳисоблаб чиқар ва саркардалардан белгиланган муддатда ҳарбий ҳаракатларни ниҳоясига етказишни қатъий талаб қилар эди.

Ибн Арабшоҳнинг ҳикоя қилишига қўра 1400 йилнинг 9 августиде Темурбек улкан черик билан Сивосга етиб келади. Тарихчиларнинг ёзишича, Сивос Туркиянинг ажайиб ва чиройли шаҳарларидан бири бўлиб гоғат гузал манзилда жойлашган эди. Шаҳар мустаҳкам қўрғон, маҳобатли иморатлари, тарихий обидалари, қўрқам мақбаралари билан маълум ва машҳур эди. Ҳавоси мўлтандил, суви зилол, халқи ута ҳимматли ҳамда ҳамиятли бўлиб, одамшанавандлик, тақаллуф, тавозеъ ва иззат-хурмат қондаларида етуку баркамол эди. Сивос Қора денгиз ва Арманистонга туташ бўлиб унга Туркия султони Боязид I Илдиримининг тунгич угли Сулаймон ҳоким эди. Сивоснинг осонгина таълим бўлмаслигини пайқаган Темурбек шаҳарни ун саккиз кунлик муҳосарадан сунг фатҳ этишга аҳд қилганлигини баён этади. Ҳақиқатдан ҳам Сивос ун саккиз кун давом этган жангу жадалдан сунг 1400 йилнинг 26 августиде забт этилади.

Темурбек ўз тасарруфига олмоқчи бўлган улус ёки юртинг ҳукмдорларига, лашкарбошиларига мактуб ва элчилар йўллаб унинг амрларига буйин эгиб, муқотала ва муқобиласиз Суюротамилшхон (1370-1388) ҳамда Маҳмудхон (1388-1402) ёки Соҳибқирон Темурбек қўрагон исми билан хутба ўқитиш, шу тартиб расмга қўра пул зарб қилиш, тобе ва итаодта бўлиш, у ўтказабтган сийосатни сўзсиз тан олиш каби талабларни қўра эди. Қўйилган шартларга майиллик курсатганларни хурматлар, уларга иззат-иқромлар курсатар, совға-саломлар тортиқ қилар, халқига омонлик берад эди.

Темурбекнинг талабларини назар-писанд қилмай, у юборган элчиларни қатл этишга ботинган баъзи жойларнинг раҳбарлари аёвсиз жазоланар, мамлакатни горагга дучор қилинар эди. 1400 йилнинг сентябр-октябр ойларида Ҳалабга етиб келган Шом ҳокими Сайди Судун Темурбек жунатган, юқорида қайд этилган мазмунга яқин фармонни қўраги илмай, дипломатия қондаларини оёқ ости қилиб, мактуб келтирган элчига ҳамла қилади ва унинг бошини кесади. Элчининг ноҳақ қўрбон қилиниши соҳибқирон газабини қўзғайди ва Ҳалаб аҳлининг қирғин-барот қилинишига олиб келади.

Одатга биноан галаба ҳақидаги фатҳномалар мамлакатнинг ҳар бир чекасига томон чопларор орқали етказилган. Бу ҳуқуқон фатҳовозаси рубий масқуннинг барча улқаю вилоятларига тарқалган, хутба ва пул зарби соҳибқирон номи ва лақаби билан шарафли қилинган.

Юрушдан фатҳу зафар қўчиб қайтган музаффар қўшин Мовароуннахр халқи томонидан жуда катта хурсандчилик, шоду хуррамлик ва тантаналар билан қарши олинган. Соқчи соқчи, пешкашлар келтириш шартни амалга оширилган. Олий бош кўмондоннинг шаънига ҳамду санолар, саломатлигига шўқлар айтилиб, муҳтожларга хайру садақалар улашилган. Доруслалтана Самарқандда бир неча кун мобайнида дастурхонлар ёзилиб, тую шодийналар авжига чиққан. Хосу омга тўқфалар қилинган, ошлар тортилган.

Хамидулла ДАДАБОВ

СЎФИ ОЛЛОЁР УГИТЛАРИДАН НАМУНАЛАР
Кунгил мулкига бир олий сифатдур,
Муҳаббат боғи ганжи маърифатдур.
Анингдек мулкни султони булсанг,
Не ҳожат ер юзини хони булсанг.
Агар олим сўзини хуб билса омил.
Ани оми дема эй марди қомил.
Удур жоҳил билиб муршид узини
Қулоққа олмағил олим сўзини.
Кел, эй толиб, қўзинг ибрат билан оч,
Муҳаббатсиз кишидин қўш бўлиб қоч.
Муҳаббат аҳлини жўвни бўлгил,
Ушалким учради қўрбони бўлгил.
Кел, эй нафс, очмағил қўз ҳар қайна,
Йўқ эрмиш эътиمود ушбу замона,
Муъяссар бўлса санга тиллодин тахт,
Узунгинд паства зинҳор аймоғил сахт.
Агар олим сўзини хуб билса омил.
Ани оми дема эй марди қомил.
Удур жоҳил билиб муршид узини
Қулоққа олмағил олим сўзини.
Кел, эй толиб, қўзинг ибрат билан оч,
Муҳаббатсиз кишидин қўш бўлиб қоч.
Муҳаббат аҳлини жўвни бўлгил,
Ушалким учради қўрбони бўлгил.
Кел, эй зоҳид, ўзингни айлағил хок.
Ҳарому шубҳадин қўнгулни қил пок.
Очиқ қўллик, қўшода юзли бўлгил,
Мурувватлик, мулойим сўзли бўлгил.
Сучук тилдур ажаб ганжи муаззам,
Ато қилган билан ҳеч бўлмағай кам.
Дема ҳарфики бўлса бемаъни,
Агар тил заҳарлик бўлса тий ани.
Тирик юргунча золим ўлгани хўп,
Гинадин ҳар неча кам бўлгани хўп.
Кел, эй озода, бул ҳиммат бирла ёр,
Тама зиндонига бўлма гирифтор.
Берурга бўлмаса дунё ишидин,
Уз истиғно, тама қилма кишидин.
Тама нониға лаб очгунча ул оч,
Тама бўйи қуринмай бўйидин қоч.
Мусоҳиб билмагин дунё насимин,
Насийми маърифат иста на сиймин.

XX АСР ЎЗБЕК ТАЗКИРАЛАРИ

Маълумки, таъкира адабий жанр сифатида шарҳ адабиётида қадимий даврларда юзага келган ҳамда унинг қатъий қурилиши шаклланиб, таъкирлар араб, форс, туркий тилларда яратилган бўлиб, «Махлюсун нафоси», «Таъкири Давлатшоҳ Самарқандий», «Таъкири Содик Китобдор», «Музакири аҳоб» каби XX — XXI асрлардаги таъкирлар таъкиранавислигини юқори даражага кутарди.
Мазкур жанр аъналарини XX аср ўзбек адабиётида ҳам давом эттирилди ва ривожландирилди.
Тарихий олим ва шоир Ҳасанмурод қўри Лафасийнинг «Таъкири шаруар» ҳамда Узбекистонда хизмат қўраганда ўқитувчи, адабиётшунос ва улқашунос олим Пулатхон Қайюмиёвнинг «Таъкири Қайюмиёв» асарлари бу давр ўзбек таъкиранавислигининг намуналари сифатида майдонга келди.
«Таъкири шаруар» XVII аср охиридан XX аср бошларигача бўлган даврда яшаб иккунг этган 51 та хоразмлик шоирларнинг ҳаёти ва ижоди ҳақида маълумот берувчи асардур.
У 50-йилларда хоразмлик адиб ва журналист Матвук Бобоҷонов томонидан Лафасийнинг араб ёзувидаги қўраёвчи асосида хозирги ўзбек адибиётида қўриланган. Асарнинг ана шу вариантни асосида журналист Полвназаар Бобоҷонов унчи нашруга тайёрлаган ва у илк бора 1992 йилда эски ўзбек адабий тилида Хоразм вилоят Матбуот бўқармасининг «Хоразм» таҳририят-нашр бўлимида 13 000 нусхада чоп этилган.
«Таъкири шаруар», айниқса шу жиҳати билан эътиборга лойиқки, унда бугунги кунга қадар ижодлари ҳали илмий тадқиқ этилганлар шоирлар ҳақида маълумотлар келтирилган. Муродий, Қомеб, Султоний, Содикий, Саъдий, Оқил, Саид Асад тура, Гозий каби шоирлар шу жумладандир.
Муродий — Тўрамурод тура Ферузининг иниси бўлиб, у 1854 йилда дунёга келган. У эҳдили бола бўлиб, баъдий адабиётга меҳри бандан бўлган. Араб ва форс тилларини ўрганган. Уз шеърларини ҳамлаб девон турган. Лафасийнинг инсоний фазилати таърифиде шундай ёзади: «Муродий ёшлигининг хотам сифат соҳибат эгаси бўлиб ҳаминша онанг дастурхон улуг ва кичикларга баробар очик эрди. Фариб мискинларни курсе гўеки ўз фарзанди дими, филология фанлари номзоди Абдуқодир Муродов томонидан 1951 йилда кўририлган. У ҳам шу фанда сақланади (т. р. 9494). Учунчи нусхани 1951 йилда Хива тарих музейининг собиқ болими, санъатшунос Абдулла Ходимев қўриган, бу нусха ҳам мазкур фонд мулкидир (т. р. 11499). Мурод нусхалар «Хива шоир ва адабиётчиларининг таржимаи аҳли» деб аталади. Асарнинг туртинчи нусхаси эса «Хива шоирлари» деб номланиб, у 1948 йилда Лафасий томонидан кўририлган. Ушбу нусха Ҳамид Сулаймонов номидеги Қўрама институтининг фондида сақланмоқда (т. р. 213). Булар хуқуқсизда батафсил маълумотлар кейинги ишларимизда албатта ўз аксини толади, деган умиддамиз.
XX аср ўзбек таъкиранавислигининг энг йирик асари — Пулатхон Қайюмиёвнинг «Таъкири Қайюмиёв» таъкирасидир. Унда ўзбек адабиётининг 324 шоирни ҳақидаги мақолалар жамланган бўлиб, асар 1960 йилда яратилган.
Таъкирага киритилган шоирларнинг қўйилдиғиче даврийлаштириш мумкин:
1. X — XV асрлардаги мумтоз адабиёт акаллари.
Таъкирада бу давр адабиётига мансуб шоир ва адибларнинг Юсуф Хос Ҳожиб, Маҳмуд Қошғари, Аҳмад Юнақий, Рабғурий, Алишер Навоий, Дурбек, Лутфий, Атоий, Саккокий, Маълисий ва бошқалар ҳақида маълумотлар берилган.
2. XVIII — XIX асрларда яшаб иккунг этган ва ижодлари нисбатан кам ўрганган ёки умуман ўрганилмаган шоирлар.
Таъкиранинг катта қисмини мазкур даврга мансуб шоирлар ҳақидаги мақолалар ташкил этган.
3. XIX аср охири ва XX аср бошларидеги маърифатпарварлик адабиёти акаллари.
4. Мазкур таъкира яратилган вақтда ҳаёт бўлган, яъни таъкира муаллифи билан замондош бўлган, Фаргона водийсиде яшаб иккунг этган шоирлар. Чарий, Бокий, Ҳабибий, Фироқий, Шўқрилар шу жумладандир.
Таъкидлаганимиздек, таъкирада ҳозирги илм-фан ва адабиёт аҳлига танниш бўлмаган, илмий истифодага янги киритилган қўрама шоирлар ҳақида маълумотлар мавжуд. Аммо биз муқтарам ўқувчилар диққатини таъкиранинг бошқа бир жиҳатига — ундаги маърифатпарварлик адабиётининг баъзан бир ва-

Бехзод таваллудининг 540 йиллигига

Урфон Отажон

ХИКОЯ

Сувар пустини ҳам қаттиқ совуқдан асрай олмаётган бўлса-да, Бобу Бабеҳзод, Қосимбек...

— Олийзаарат! Мен курай, кураки менга беринг! — деди хижолат бўлиб.

— Амир! — Бобу Бабеҳзод кекса Қосимбекнинг юзига тикилди, унинг ёғатган қор кўна бошлардан оппоқ соқолига, қордан оқарган куюк қора қошига қизи тушиб мулоимлашди...

— Олийзаарат! Мен курай, кураки менга беринг! — деди хижолат бўлиб. Бобу Бабеҳзод кекса Қосимбекнинг юзига тикилди...

— Олийзаарат! Мен курай, кураки менга беринг! — деди хижолат бўлиб. Бобу Бабеҳзод кекса Қосимбекнинг юзига тикилди...

— Олийзаарат! Мен курай, кураки менга беринг! — деди хижолат бўлиб. Бобу Бабеҳзод кекса Қосимбекнинг юзига тикилди...

сиймоси тасвир этилмиш сурачлар айрича меҳр ила чизилмиш. Бу сурачлар Устод Бехзоднинг ҳазрат Навоийга бўлган беҳиш эҳтироми ва хурмати тимсолландирди...

— Олийзаарат! Мен курай, кураки менга беринг! — деди хижолат бўлиб. Бобу Бабеҳзод кекса Қосимбекнинг юзига тикилди...

— Олийзаарат! Мен курай, кураки менга беринг! — деди хижолат бўлиб. Бобу Бабеҳзод кекса Қосимбекнинг юзига тикилди...

— Олийзаарат! Мен курай, кураки менга беринг! — деди хижолат бўлиб. Бобу Бабеҳзод кекса Қосимбекнинг юзига тикилди...

— Олийзаарат! Мен курай, кураки менга беринг! — деди хижолат бўлиб. Бобу Бабеҳзод кекса Қосимбекнинг юзига тикилди...

— Олийзаарат! Мен курай, кураки менга беринг! — деди хижолат бўлиб. Бобу Бабеҳзод кекса Қосимбекнинг юзига тикилди...

Бундан бир оз муддат муқаддам Ҳазорасп туманининг «Етти гўмбаз» мазебиде жойлашган Шаҳ Нуриддин мақбарасидан XVII — XX асрларда замон хонлари томонидан маъмур шайх...

Қадимийлигига қараб шартли равишда биринчи деб рақамлаган Ҳазораспнинг маъмур шайх Нуриддин мақбарасидан XVII — XX асрларда замон хонлари томонидан маъмур шайх...

Қадимийлигига қараб шартли равишда биринчи деб рақамлаган Ҳазораспнинг маъмур шайх Нуриддин мақбарасидан XVII — XX асрларда замон хонлари томонидан маъмур шайх...

Қадимийлигига қараб шартли равишда биринчи деб рақамлаган Ҳазораспнинг маъмур шайх Нуриддин мақбарасидан XVII — XX асрларда замон хонлари томонидан маъмур шайх...

Қадимийлигига қараб шартли равишда биринчи деб рақамлаган Ҳазораспнинг маъмур шайх Нуриддин мақбарасидан XVII — XX асрларда замон хонлари томонидан маъмур шайх...

Қадимийлигига қараб шартли равишда биринчи деб рақамлаган Ҳазораспнинг маъмур шайх Нуриддин мақбарасидан XVII — XX асрларда замон хонлари томонидан маъмур шайх...

Қадимийлигига қараб шартли равишда биринчи деб рақамлаган Ҳазораспнинг маъмур шайх Нуриддин мақбарасидан XVII — XX асрларда замон хонлари томонидан маъмур шайх...

Қадимийлигига қараб шартли равишда биринчи деб рақамлаган Ҳазораспнинг маъмур шайх Нуриддин мақбарасидан XVII — XX асрларда замон хонлари томонидан маъмур шайх...

ва юрда эронча тартиб жорий этилади. Эрон аскарларидан бир гуруҳи ҳам давлат идораси назорати учун қолдирилади. Лекин кул утмай, аниқроғи, 1741 йилда хоразмликлар кузғолон...

Қадимийлигига қараб шартли равишда биринчи деб рақамлаган Ҳазораспнинг маъмур шайх Нуриддин мақбарасидан XVII — XX асрларда замон хонлари томонидан маъмур шайх...

Қадимийлигига қараб шартли равишда биринчи деб рақамлаган Ҳазораспнинг маъмур шайх Нуриддин мақбарасидан XVII — XX асрларда замон хонлари томонидан маъмур шайх...

Қадимийлигига қараб шартли равишда биринчи деб рақамлаган Ҳазораспнинг маъмур шайх Нуриддин мақбарасидан XVII — XX асрларда замон хонлари томонидан маъмур шайх...

Қадимийлигига қараб шартли равишда биринчи деб рақамлаган Ҳазораспнинг маъмур шайх Нуриддин мақбарасидан XVII — XX асрларда замон хонлари томонидан маъмур шайх...

Қадимийлигига қараб шартли равишда биринчи деб рақамлаган Ҳазораспнинг маъмур шайх Нуриддин мақбарасидан XVII — XX асрларда замон хонлари томонидан маъмур шайх...

Қадимийлигига қараб шартли равишда биринчи деб рақамлаган Ҳазораспнинг маъмур шайх Нуриддин мақбарасидан XVII — XX асрларда замон хонлари томонидан маъмур шайх...

Қадимийлигига қараб шартли равишда биринчи деб рақамлаган Ҳазораспнинг маъмур шайх Нуриддин мақбарасидан XVII — XX асрларда замон хонлари томонидан маъмур шайх...

«ЕТТИ ГУМБАЗ» ДАН ТОПИЛГАН ЁРЛИҚЛАР

Тарих — ибрат

Бекитсон халқлари тарихида ёритилмиш, унинг уригига иниси Абдулла утгар ва бир йил атрофида хонлик қилган. Сунг тахта Темуришнинг қизи ва у 1763 йили ички душманлар томонидан улдирилди...

Олтинчи ёрлиқ Сайид Абдулло Ҳазораспнинг маъмур шайх Нуриддин мақбарасидан XVII — XX асрларда замон хонлари томонидан маъмур шайх...

Тўққизинчи ёрлиқ Сайид Абдулло Ҳазораспнинг маъмур шайх Нуриддин мақбарасидан XVII — XX асрларда замон хонлари томонидан маъмур шайх...

Учинчи ёрлиқ Сайид Абдулло Ҳазораспнинг маъмур шайх Нуриддин мақбарасидан XVII — XX асрларда замон хонлари томонидан маъмур шайх...

Имом Бекжон, филология фанлари номзоди, ТошДШИ манбашунослик ва матншунослик кафедрасининг катта ўқитувчиси

26 октябр куни Ҳамза номидаги Ўзбек давлат академик драма театрида «Узбекистон халқ ёзувчиси Уткир Ҳошимовнинг «Қатагон» спектакли премьераси бўлди. Спектакл томошабинлар томонидан қизгин кутиб олинди. Саҳна асарининг олқишга сазовор бўлишининг бойси пьесанинг яхши ёзилганлиги ва сахналаштирувчи режиссёрнинг хизмати бекиёс эканлигидадир. Премерадан сунг Б. Мадраҳимов билан ўчарлигинида саволларнингизга ўз-ўзидан жавоб топилди.

ҚАЛДИРҒОЧНИНГ УМИДЛАРИ

1990 йилда Тошкент давлат Санъат олийгоҳи қошида машҳур кинорежиссёр Шухрат Аббосов бадий филм режиссёрлиги курсини ташкил этди. Курсга ўша йили ўқишга кирган талабалардан 8 нафари сараланиб қабул қилинди. Улар орасида бўлган Бойназар Мадраҳимов ушунда 22 йил да эди. Б. Мадраҳимов курсда беш йил устозларидан санъат сирларини урганди. 1994 йилда диплом иши учун Оғаҳий номидаги Ҳоразм мусикали драма театрида Гафур Ғулумнинг «Хасан кайфий» хикоясини ўзи сценарий ёзиб сахналаштирди. Шу йил март ойида драматург Эркин Хушвақтнинг «Чимилдик» мусикали драматини ҳам Ҳоразмда намойиш этди. Бадий филм режиссёрлиги курсини битириш арасида имтиҳон ҳайати томонидан раис бўлган Ёкуб Аҳмедов Б. Мадраҳимовни Ҳамза театрига тақлим қилди.

Йўл бошидаги ўйлар

Узига хос фожияларини тўлалигича курсатган «Қатагон» пьесаси кейинги бир қанча сахна асарларидан кескин ажраллиб туради. Бу шубҳасиз, атоқли ёзувчимиз Уткир Ҳошимовнинг ижод палласи юксалганидан, ёл режиссёрлигидан, камолот сари интилаётганидан далолатдир. Ҳайрлашаётганимизда Бойназар Мадраҳимов «Ҳамза»нинг баланд зиналари устида туриб такрорлади: — 3 ноябрда яна бўлади. Келиб қуришлар, баъзи фикрлар туғилса, урқоқлашамиз... Б. ПИРНАФАСОВ сўхбатлашди

«МИЛЛИЙ ТИКЛАНИШ»

Муассис: Ўзбекистон Миллий тикланиш демократик партияси Б. Мадраҳимов: Иброҳим ҒАФУРОВ Газета 136-рақам билан рўйхатдан ўтган Буортма: Г — 0475 3000 нусхада босилди Сотувда нархи эркин Ҳажми 2 босма табок Газета IBM компютерда терилди ва саҳифаланди Манзил: Тошкент-83, Матбуотчилар кўчаси — 32. Телефон 33-50-18. «Шарқ» нашриёт-маъбада концерни босмахонаси. Манзили: Тошкент шаҳри, Буюк Турон кўчаси, 41-уй Навбатчи муҳаррир — Мухаммад Исмоил 1 2 3 4 5 6